

Kto i skąd wydobywa sól?

Listy z kopalni

Opracowała: Anna Machacz

GRUPA WIEKOWA:

dzieci w wieku przedszkolnym (5–6 lat), klasy I–III szkoły podstawowej.

CEL GŁÓWNY:

Dzieci/uczniowie:

- znają podstawowe procesy związane z wydobywaniem soli.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dzieci/uczniowie:

- wiedzą, że praca górnika jest odpowiedzialna i ciężka,
- znają podstawowe słownictwo związane z pracą w kopalni soli,
- wymieniają podstawowe sposoby zastosowania soli,
- mają poczucie tożsamości – przynależności do dziedzictwa kulturowego Małopolski,
- potrafią zgodnie z zasadami pracować w zespole,
- wykazują kreatywność i spontaniczność w myśleniu i działaniu,
- rozwijają emocje, fantazję i wyobraźnię plastyczną.

METODY PRACY:

- aktywizująca,
- praktyczna,
- poszukująca.

FORMY PRACY:

- zbiorowa,
- grupowa,
- indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- listy opowiadające o wydobywaniu soli,
- kredki,
- kartki papieru,

- ilustracje nr 1, 2, 3,
- kartki papieru lub kolorowanka,
- sól w kubeczkach,
- stare pisaki, klej w płynie,
- papierowe krążki (zielone oraz czerwone).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Wprowadzenie

Nauczyciel wprowadza dzieci w rolę detektywów, którzy za pomocą wskazówek, czyli listów, odtworzą proces wydobywania soli: „W Kopalni Soli Bochnia zaginęły stare listy, ilustracje i ciekawostki opowiadające o wydobywaniu soli. Po długich poszukiwaniach udało się odnaleźć tylko część historycznych druków. Szefostwo Kopalni zwróciło się do was, mądrych dzieci, byście pomogły odtworzyć proces wydobywania drogiego surowca, jakim jest sól. Do dyspozycji będziecie mieć wskazówki w postaci listów. Do dzieła!”.

2. List pierwszy

Nauczyciel odczytuje list:

„Droga Matulu,

moja podróż dobiegła końca – dotarłem do pięknej Bochni. Dowiedziałem się od sklepikarki, że poszukują ludzi do pracy w żupie. Tato marzył, żebym został kopaczem, tak jak on, to pójdę tam, może mnie najmą do pracy. Narysowałem Ci, jakim narzędziem pracuje kopacz, którym mam nadzieję, że zostanę.

Twój kochający Jaśko”

Rozmowa na temat treści listu. Prowadzący zadaje dzieciom pytania: Co to jest żupa? Kto pracuje w kopalni? Nauczyciel pokazuje dzieciom ilustrację kilofa (ilustracja nr 1).

Dzieci uzupełniają zdanie, wybierając spośród podanych w nawiasach elementów:

Żupa to (kopalnia węgla, kopalnia soli, dzielnica miasta).....
, w której
 pracują (gonciarze, górnicy, bednarze)

Słowniczek:

GONCIARZ – wyrabiał i naprawiał pokrycia dachowe

BEDNARZ – wyrabiał i naprawiał beczki

3. W kopalni – praca plastyczna

Dzieci rysują ilustrację, na której przedstawiają Jaśka w kopalni z kilofem, czyli pierwszy etap wydobywania soli – wyrąbywanie brył przez kopaczy.

4. List drugi (nauczyciel odczytuje list)

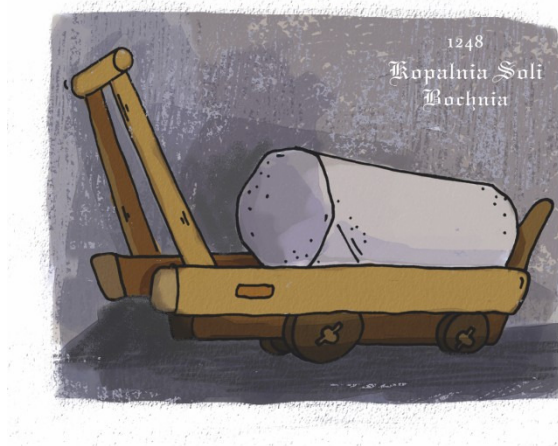
Rozmowa wprowadzająca w treść kolejnego listu. Prowadzący zadaje pytania: Czy praca w kopalni jest ciężka? Do czego wrzucano bryły soli? Nauczyciel odczytuje list:

„Droga Matulu,

udało się i mam pracę w żupie. Tatko byłby ze mnie zadowolony. To bardzo ciężka praca, ale powoli przyzwyczajam się. Tak wielu ludzi pracuje przy wydobyciu soli, że ja jeszcze się nie nauczyłem, co dzieje się z bryłami, które wyłupiemy. Wiem tylko, że na wózek je ładują, a do transportu używają kieratu. Narysowałem Ci to.

Twój kochający Jaśko”

Prowadzący prezentuje ilustracje przedstawiające wózek (ilustracja nr 2) i kierat (ilustracja nr 3). Tłumaczy dzieciom, iż kierat to urządzenie, które wykorzystywało pracę zwierząt, najczęściej koni. Zdarzało się jednak, iż niektóre kieraty były poruszane przez ludzi.

Ilustracja nr 2

Ilustracja nr 3

5. Zabawa ruchowo-naśladowcza

Dzieci dzielimy na małe grupki trzy- lub czteroosobowe. Dwoje z nich układa się w wózek, a pozostali naśladują wrzucanie soli do wózka i głośno powtarzają: „Hej ho, godzina za godziną wybija, hej ho, praca szybko mija”. Po chwili zabawy dzieci zamieniają się. W drugiej części zabawy dzieci stają w kole i udają, że trzymają przed sobą elementy kieratu i powoli idą w

kole, naśladować jego pracę. Nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat pracy górników. Zadaje pytania: Czy uważają, że była ciężka? Czy chcieliby pracować w kopalni?

6. List trzeci

Prowadzący zadaje pytania: Jak nazywano sól? Do czego można ją wykorzystywać? Nauczyciel odczytuje list:

„Droga Matulu,
dzięki pracy w żupie dowiedziałem się tylu ciekawych rzeczy. Czy Ty wiesz, że sól jest nazywana białym złotem i jest bardzo droga! Wyobraź sobie, że można jej używać do przedłużania świeżości mięs, warzyw czy ryb. Może kiedyś uda mi się przywieźć Ci trochę tego niezwyklego kruszcu.

Twój kochający Jaśko”

Dzieci zastanawiają się wraz z nauczycielem, do czego, poza przyprawianiem potraw, można wykorzystywać sól.

7. Quiz

Prowadzący zadaje dzieciom pytania. Umawia się z nimi, że kiedy przeczyta zdanie prawdziwe – unoszą zielone krążki, a kiedy usłyszą zdanie fałszywe – podnoszą czerwone.

- Soli używamy jako przyprawy do potraw. TAK
- Soli używamy do kąpieli. TAK
- Soli używamy do produkcji komputerów. NIE
- Soli używamy do płukania gardła. TAK
- Soli używamy do barwienia tkanin. TAK
- Soli używamy do wyrobu cementu. TAK
- Soli używamy do malowania obrazków. TAK

8. „Solne obrazki” – praca plastyczna

Przed przystąpieniem do wykonania solnego obrazka nauczyciel tłumaczy dzieciom kolejne zadanie. Pierwszym jego elementem jest zabarwienie soli za pomocą starych pisaków – przygotowaną w kubeczkach sól (niewielką ilość) mieszamy pisakiem w wybranym kolorze. Przygotowujemy w ten sposób paletę barw, które będziemy chcieli użyć do pokolorowania kolorowanki. Następnie malujemy klejem w płynie wybrane fragmenty i posypujemy solą w odpowiednim kolorze.

9. Zabawa teatralna (ruchowo-naśladowcza)

Przed rozpoczęciem zabawy prowadzący zaznacza, iż Kopalnia Soli Bochnia jest najstarszą kopalnią soli kamiennej w Polsce oraz opowiada ciekawostki dotyczące tego miejsca. Następnie dzieci naśladowują odgłosy zjeżdżającej windy, łupania brył solnych, ładowania soli do wózka oraz pracy kieratu. Po tym wstępie prowadzący zaprasza dzieci do podróży.

10. Solna podróż

Gdy się do Kopalni Bochni wybieriecie, niezwykle labirynty z soli zobaczycie.

(dzieci maszerują, głośno tupiąc)

Windą w podziemia zjedziecie, gdzie solne korytarze odnajdziecie.

(dzieci powoli kucają i naśladują dźwięki windy)

Gdy się w tę podróż w przeszłość udacie, to pracę górników poznacie.

Słyszycie?

To kopacz łupie bryły w skale, bardzo drogim solnym materiale.

(dzieci naśladują dźwięk – łup, łup, łup)

Popatrzcie!

Tu sól na wózki ładują i powoli ku górze transportują.

(dzieci naśladują, jak we wcześniejszej zabawie, ładowanie soli na wózki)

Widzicie kierat z daleka? Na silne konie czeka.

Do transportu ich używano i zawsze bardzo szanowano.

(dzieci naśladują, jak we wcześniejszej zabawie, pracę kieratu – chodzą powoli w kole)

A to już koniec naszej wycieczki i choć wracamy bez soli pełnej beczki,

to mamy piękne wspomnienia, które są powodem do zadowolenia.

Informacja dla nauczyciela:

Do doskonałym uzupełnieniem zajęć będzie skorzystanie z programu edukacyjnego „Śladami pracy górnika” w najstarszej kopalni soli kamiennej w Polsce, Kopalni Soli Bochnia, która w 2013 r. została wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO.